

АНАЛІЗ ОБСЯГІВ ТА СТРУКТУРИ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

ANALYSIS OF THE VOLUME AND STRUCTURE OF CAPITAL INVESTMENTS IN THE ECONOMY OF UKRAINE

У статті висвітлено джерела фінансування капітальних інвестицій. Визначено основні шляхи використання капітальних інвестицій та пріоритетні напрями підвищення інвестиційної привабливості. Проведено критичний аналіз динаміки капітальних інвестицій в економіці. Досліджено стан інвестиційного клімату в Україні та його особливості на сучасному етапі розвитку. Виокремлено основні причини погіршення інвестиційного середовища та зосереджено увагу на позитивних кроках щодо підвищення інвестиційної привабливості України. Проаналізовано позиції України в міжнародному інвестуванні та її міжнародний рейтинг.

Ключові слова: капітальні інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиції в основний капітал.

В статье освещены источники финансирования капитальных инвестиций. Определены основные пути использования капитальных инвестиций и приоритетные направления повышения инвестиционной привлекательности. Проведен критический анализ динамики капитальных инвестиций

в экономике Украины. Исследованы состояние инвестиционного климата в Украине и его особенности на современном этапе развития. Выделены основные причины ухудшения инвестиционной среды и сосредоточено внимание на позитивных шагах по повышению инвестиционной привлекательности Украины. Проанализированы позиции Украины в международном инвестировании и ее международный рейтинг.

Ключевые слова: капитальные инвестиции, инвестиционный климат, инвестиции в основной капитал.

The article deals with the general description of the investment activities in Ukraine. The review of the current state of the investment market alongside the problems and prospects of their solution is proposed. The basic causes of the deterioration of the investment environment and focus on positive steps to improve the investment attractiveness of Ukraine. Analyzed the position of Ukraine in the international investment and its international rating.

Key words: capital investment, investment climate, investment in fixed assets.

УДК 336

Снеткова А.В.

аспірант кафедри «Облік і оподаткування»

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми. Дослідження інвестиційних процесів в економіці завжди перебувало у центрі економічної думки. Актуальність цього питання зумовлена тим, що інвестування є ключовим елементом ефективної господарської діяльності суб'єктів підприємництва та економічного зростання держави. Однією з проблем світової економіки є проблема недостатності інвестиційних ресурсів та боротьби за їхнє ефективне використання. Економіка України не є винятком, адже саме одну з найважливіших ролей у забезпеченні стабільного розвитку економіки держави відіграє позитивна динаміка капітальних інвестицій, які є витратами на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів. Отже, забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежать соціально-економічна динаміка, ефективність залучення у світовий поділ праці, можливість модернізації на цій основі національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам залучення інвестицій в економіку України, розвитку інвестиційних процесів та виявленню їх впливу на структурні зрушення в економіці України, управлінню інвестиційною діяльністю та вивченню інвестиційного клімату країни присвячені праці багатьох учених, серед яких: М. Герасимчук, О. Белов, В.А. Дідик, Я. Жаліло, М. Ломанн, Н.Я. Спасів, Л.В. Шинкарук, Л.О. Шкварчук та ін.

Однак проблеми забезпечення сприятливого інвестиційного клімату потребують постійного розгляду, аналізу та вирішення.

Постановка завдання. Метою статті є проведення аналізу динаміки інвестиційної діяльності в Україні за 2008–2016 рр., виявлення основних чинників, що впливають на інвестиційну діяльність та визначення шляхів покращення інвестиційного клімату.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оздоровлення та розвиток сучасної економіки України неможливі без активізації інвестиційної діяльності, пошуку та залучення надійних інвесторів, які б розміщували свої інвестиції на довгострокові терміни, забезпечуючи цим стабільний розвиток важливих ланок господарства. Україна має всі шанси для залучення інвестиційних ресурсів та використання їх на користь економіки, тому що потенціал української економіки має досить «широкі горизонти» для свого розвитку.

Але варто зазначити, що за останній час Україна так і не позбулася повністю структурних деформацій і значно відстає від розвинутих країн за багатьма факторами продуктивності виробництва та рівнем добробуту населення. Важливим є той факт, що такі галузі господарства, як промисловість та агросектор, першочергово потребують залучення капіталу для подальшого розвитку. Ще однією важливою проблемою української економіки є висока енергоємність промисловості, цей

фактор значно впливає на конкурентоздатність і собівартість виробленої продукції. Промисловим підприємствам потрібно залучати інвестиції ще й для модернізації наявних потужностей, адже саме після модернізації підприємство стає більш стійким до фінансових коливань.

Сучасний розвиток інвестиційної діяльності в Україні перебуває не в найкращому становищі. Макроекономічні показники України залишаються на периферії світових інвестиційних потоків, що значно підсилюється недостатнім рівнем інвестиційних ресурсів, а також ускладнюється кризовими явищами у світовій економіці [3].

Основними причинами зниження активності інвестиційної діяльності в Україні є:

- несприятливий інвестиційний клімат;
- недосконала законодавча база;
- неналежна підготовка інвестиційних проєктів та програм та їх недовірливість;
- нерозвиненість інвестиційних інструментів та інвестиційного ринку.

Основу інвестиційної діяльності будь-якої держави визначають за обсягом прямих іноземних інвестицій та за інвестиціями в основний капітал.

За даними Держкомстату, у січні-червні 2016 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 2859,1 млн. дол. США та вилучено 330,1 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу), у січні-червні 2015 р. – 1042,4 млн. дол. США та 351,3 млн. дол. США відповідно.

Обсяг залучених із початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.07.2016 становив 44790,7 млн. дол. США.

Інвестиції спрямовуються у розвинені сфери економічної діяльності.

На підприємствах промисловості зосереджено 29,6% загального обсягу прямих інвестицій в Україну, в установах фінансової та страхової діяльності – 29,4%.

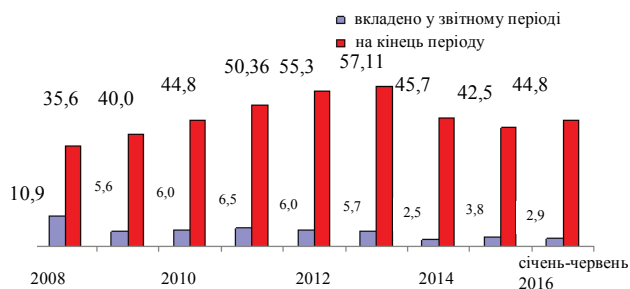

Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій (млрд. дол. США)

Джерело: побудовано за даними [8]

Обсяг залучених із початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.07.2016 становив 44790,7 млн. дол. США.

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 83,5% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 11091,7 млн. дол. США, Нідерланди – 5769,0 млн. дол. США, Німеччина – 5447,4 млн. дол. США, Російська Федерація – 4740,4 млн. дол. США, Австрія – 2629,8 млн. дол. США, Велика Британія – 1969,0 млн. дол. США, Віргінські Острови (Брит.) – 1719,5 млн. дол. США, Франція – 1526,0 млн. дол. США, Швейцарія – 1476,5 млн. дол. США та Італія – 964,9 млн. дол. США.

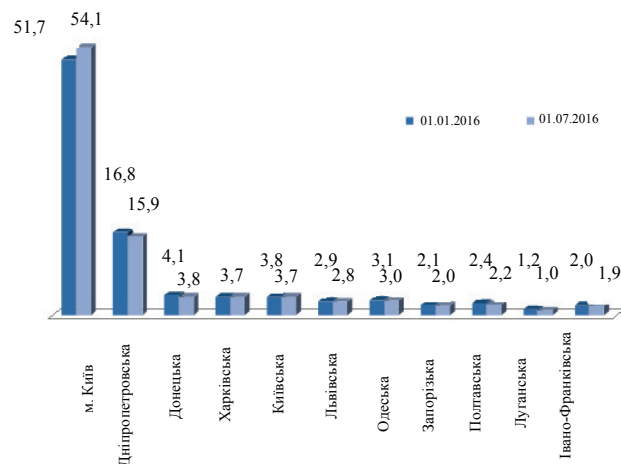

Рис. 2. Обсяги залучених прямих інвестицій за основними регіонами – реципієнтами інвестицій (% до загального обсягу)

Джерело: побудовано за даними [8]

До десяти регіонів – Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей та до м. Київ надійшло найбільше інвестицій – 94,1% усіх залучених прямих іноземних інвестицій.

Таке спрямування прямих іноземних інвестицій та капітальних інвестицій у регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву в їхньому розвитку.

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України у січні-червні 2016 р. становлять 119,8 млрд. грн.

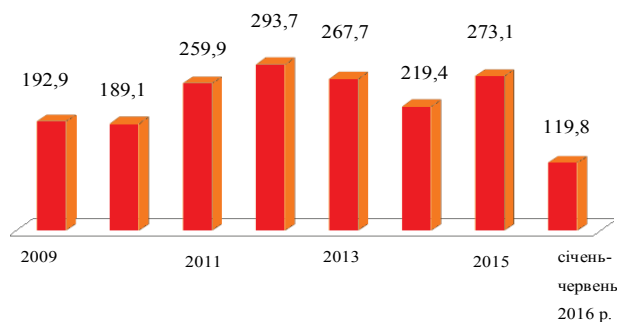

Рис. 3. Капітальні інвестиції, млрд. грн.

Джерело: побудовано за даними [8]

Провідними сферами економічної діяльності за обсягами залучення капітальних інвестицій у січні-червні 2016 р. залишаються: промисловість – 33,1%, будівництво – 13,7%, сільське, лісове та рибне господарство – 14,5%, інформація та телекомунікації – 4,8%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 10,0%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 6,8%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування.

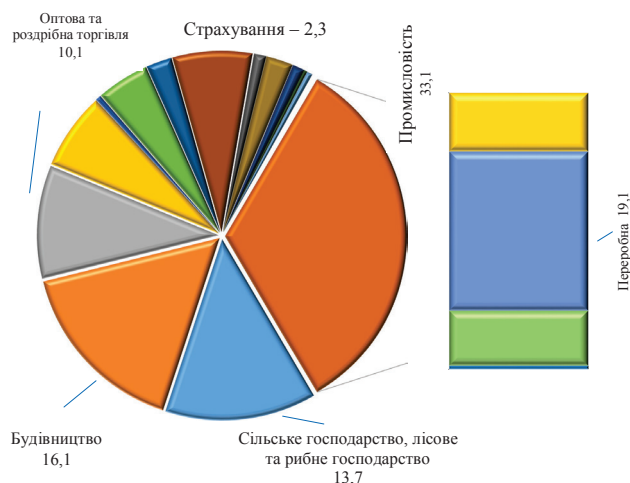

Рис. 4. Розподіл капітальних інвестицій за видами економічної діяльності за січень-червень 2016 р. (% до загального обсягу)

Джерело: побудовано за даними [8]

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у січні-червні 2016 р. освоєно 72,2% капіталовкладень.

Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень становила 8,1% [2].

За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 3,9% капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 3,7% усіх капіталовкладень, частка коштів населення на будівництво житла – 10,0%. Інші джерела фінансування становлять 2,1%.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство, а порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

У рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass за 2015 р., опублікованому компанією BDO, Україна за рік піднялася на 20 позицій, розташувалась на 89-му місці, і входить до переліку країн, що показали

найкраще зростання за рік, нарівні з Білоруссю і Латвією.

Зазначені індекси формуються компанією BDO спільно з Гамбургським інститутом світової економіки і характеризують економічну і фінансову привабливість різних країн світу на підставі трьох основних показників: економічних, політичних і соціокультурних умов.

У рейтингу легкості ведення бізнесу, що його укладає Світовий банк, Україна покращила свої позиції на чотири пункти порівняно з минулим роком і посіла 83-тє місце.

У доповіді Doing Business 2016 зазначається, що ключовою реформою, яка сприяла підвищенню рейтингу України, є спрощення реєстрації бізнесу. Так, у сфері реєстрації підприємств Україна посіла 30-е місце та покращила свої позиції на 40 пунктів порівняно з минулим роком. В Україні скорочено час на реєстрацію підприємства платником податків та скасовано збір за державну реєстрацію бізнесу [7].

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним є питання вдосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Низку позитивних кроків у цьому напрямі вже здійснено.

1. Нині в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

2. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні з вітчизняними інвесторами умови діяльності. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

3. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 ратифікована Вашингтонська конвенція 1965 р. про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.

Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії зі сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультативно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором та органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами» від 26.11.2008 № 1024.

4. Верховною Радою України підписано та ратифіковано міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій із більш ніж 70 країнами світу.

5. Із метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення проявів ознак корупції під час їх державної реєстрації 31.05.2016 прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» № 1390-VIII.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Абрамов С.И. Управление инвестициями в основной капитал / С.И. Абрамов. – М. : Экзамен, 2002. – 554 с.
2. Инвестиции в Украину сокращаются / Украинський банківський портал. – 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://banker.ua/bank_news/world/2011/04/15/1180449190/.
3. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
4. Статистичний щорічник України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bookstore.net.ua/searchdirect.php?ID=51023.
5. Шаманська О.І. Алгоритм інвестування розвитку ресурсного потенціалу підприємства / О.І. Шаманська // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 6. – С. 157–161.
6. Климко О.М. Загальнодержавна політика інвестиційно-промислової активності в регіоні / О.М. Климко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 6. – С. 7–9.
7. Концепція Державної цільової програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?get=564&id=2548>. 18. EBA investment attractiveness index.
8. Наукова та інноваційна діяльність за 1990–2015 рр. / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.